

WOJCIECH KLUJ

Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego

Duchowość misyjna. Między „Ad gentes” a „Redemptoris missio”

Missionary Spirituality. Between „Ad gentes” and „Redemptoris mission”

Czy istnieje specyficzna duchowość misyjna? Czy misjonarz powinien prezentować jakiś szczególny typ duchowości. Czy nie wystarczy sama duchowość kapłańska, zakonna, albo osoby świeckiej posługującej w jakiś konkretny sposób Chrystusowi we wspólnocie kościelnej?

Jeśli spojrzymy na to pytanie w sposób ekskluzywistyczny, to znaczy, że misjonarz jest przede wszystkim misjonarzem, a dopiero potem kapłanem, osobą zakonną czy osobą świecką, to oczywiście zauważymy absurd takiego stwierdzenia. Kapłan misjonarz powinien mieć wiele wspólnego w swej duchowości z innymi kapłanami, którzy nie są misjonarzami. Podobnie misjonarz brat czy siostra zakonna dzieli swój specyficzny charyzmat z wieloma innymi współbraćmi lub współsiostrami, którzy nie są misjonarzami. Tak samo w charyzmacie misjonarza – osoby świeckiej znajdzie się wiele cech podobnych do innych osób przyczyniających się do wzrostu wspólnoty Kościoła w swoich warunkach.

Jeśli jednak na duchowość misyjną spojrzymy w perspektywie pewnych szczególnych cech, których wymaga się od osoby będącej misjonarzem, to można zauważyć pewne rysy duchowości specyficzne dla kogoś, kto żyje i działa na pierwszej linii codziennych kontaktów z całymi grupami ludzi, którzy jeszcze nie znają Ewangelii i jeszcze nie miały okazji ubogacić swej kultury wartościami, które przyniósł Jezus Chrystus. W tym sensie możemy mówić o duchowości misyjnej i w tym sensie pisze o niej papież Jan Paweł II w Encyklice *Redemptoris missio* w jej ósmym rozdziale.

W niniejszym artykule pragniemy przeanalizować, jakie wątki duchowości misyjnej porusza papież w tym dokumencie. Wystarczy rzucić okiem na spis tre-

ści encykliki misyjnej, aby zauważyć, że wyznacza on cztery zasadnicze rysy tej duchowości: pneumatologiczny, chrystologiczny, eklezjologiczny i wzywający do świętości. Celem naszego artykułu jest wykazanie, które z tych wątków są nowe, a które stanowią przypomnienie względnie pogłębienie tego, co o duchowości misyjnej nauczał dekret soborowy *Ad gentes*.

Encyklika misyjna poświęca temu zagadnieniu cały rozdział¹. Dekret soborowy *Ad gentes* nie wyszczególnia nagłówkiem² żadnego miejsca poświęconemu szczególnie temu zagadnieniu, ale mówi o tym numer 24 wspomnianego dekretu. Tak więc poniżej skupimy się na porównaniu wątków teologii duchowości misyjnej DM 24 oraz RMis 87-91. Chcemy tu po pierwsze porównać zasadnicze wątki teologiczne na ten temat, po drugie zaś sprawdzimy, tam gdzie to możliwe, jakie miejsca biblijne są przytaczane w obu dokumentach na potwierdzenie danych wątków.

I. RYS PNEUMATOLOGICZNY (MĘSTWO I ZDOLNOŚĆ ROZRÓŻNIANIA)

O ile trzeci rozdział encykliki misyjnej poświęcony Duchowi Świętemu stanowi pewne *novum* w nauczaniu na temat misji³, to fragment o duchowości pneumatologicznej misjonarza spotykamy już w drugim akapicie 24 dekretu *Ad gentes*. W *Redemptoris missio* rys pneumatologiczny podejmuje numer 87. Poza krótkim wstępem do rozdziału składa się on z nagłówka („Pozwolić się prowadzić Duchowi”) oraz trzech akapitów. Na początku zamieszczone jest wezwanie zachęta, aby misjonarz pozwolił prowadzić się Duchowi Świętemu, w *życiu pełnym uległości Duchowi Świętemu*. Ta uległość konkretyzuje się w dwóch głównych postawach – po pierwsze misjonarz powinien być odważny, a po drugie powinien osiąść zdolność rozróżniania. W trzech omawianych paragrafach te dwie cechy powtórzone są aż czterokrotnie:

Uległość Duchowi Świętemu domaga się [...] przyjęcia darów męstwa i umiejętności rozróżniania (87,1)

mimo swej miłości ku Niemu [Chrystusowi – WK] i wielkodusznej odpowiedzi na Jego wezwanie, [Apostołowie – WK] okazują się niezdolni do zrozumienia Jego słów i nieskorzy do pójscia za Nim (87,2)

Także i dziś praca misyjna jest nadal trudna i złożona, tak jak w przeszłości, i wymaga również odwagi i światła Ducha Świętego (87,3)

¹ Choć jest to rozdział najkrótszy, to jednak i tak stanowi on pięć numerów (87-91).

² Przynajmniej w polskim wydaniu.

³ Oczywiście nie jest to wątek zupełnie nowy, ale krytyczna analiza tego rozdziału ukazuje, że w miejscu tym papież zasadniczo nie tyle odwołuje się do dawnego nauczania na ten temat, co raczej próbuje na nowo zakreślić fundamentalne prawdy z tym związane.

Jak ongiś tak i dziś trzeba modlić się, by Bóg dał nam odwagę do głoszenia Ewangelii [...] i pozwolić, by pro w a d z i ł nas do całej prawdy.

Tak więc dwie najważniejsze cechy duchowości misjonarza związane z otwartością na Ducha Świętego to odwaga i rozeznanie.

Jeśli chodzi o nasz drugi tekst, to w omawianym fragmencie dekretu soborowego nie spotykamy żadnych przypisów, a w tekście papież przywołuje dwa fragmenty biblijne. Jest to cytat z Dz 4,26 – *schodzą się razem przeciw Panu i przeciw Jego Pomazańcowi*. Mowa tu o siłach niewiary i wrogości, jakich kiedyś doświadczała pierwsza wspólnota chrześcijańska w Jerozolimie, a dziś często doświadczają misjonarze. Jeśli weźmiemy pod uwagę, że istotowo misje są dziełem Bożym, nie ludzkim, taka sytuacja nie może nas dziwić⁴.

Drugim tekstem biblijnym przywołanym w tym kontekście jest odwołanie się do J 16,13, choć bez cytowania tego fragmentu. Są to słowa: *Gdy zaś przyjdzie On, Duch Prawdy, doprowadzi was do całej prawdy. Bo nie będzie mówił od siebie, ale powie wszystko, cokolwiek usłyszysz, i oznajmi wam rzeczy przyszłe*. Słowa te w kontekście pracy wśród tych, którzy nie doszli jeszcze do poznania pełni prawdy, jaką jest Jezus Chrystus, również nabierają szczególnego znaczenia przypominając, że pierwszoplanowo to nie misjonarz, ale Duch Święty prowadzi do poznania Jezusa Chrystusa. Misjonarz jest współpracownikiem.

Porównując ten tekst z paralelnym tekstem soborowego dekretu o działalności misyjnej, w drugim paragrafie numeru 24 napotykamy dwa odniesienia biblijne – do Listu do Efezjan 6,19nn oraz do wspomnianego w *Redemptoris missio* fragmentu Dziejów Apostolskich, choć z miejsca nieco późniejszego, mianowicie z Dz 4,31. Ten drugi tekst jest opisem tzw. „małego zesłania Ducha Świętego”. Czytamy tam: *Po tej modlitwie zadrżało miejsce, na którym byli zebrani; a wszyscy zostali napełnieni Duchem Świętym i głosili odważnie Słowo Boże*. Tekst ten odnoszący się bezpośrednio do „wielkiego Zesłania” w dniu Pięćdziesiątnicy stanowi dobre odniesienie do sytuacji misyjnych, gdzie Duch Święty zstępuje wśród trudności, odpowiadając na uprzednią modlitwę: *spójrz, Panie, na ich groźby i daj sługom Twoim głosić słowo Twoje z całą odwagą* (Dz 4,29).

Może szkoda, że do tego tekstu nie ma bezpośredniego odniesienia, choć stanowi on zasadniczą treść trzeciego paragrafu 87 numeru *Redemptoris missio*: *Czytamy tam: Także i dzisiaj praca misyjna jest nadal trudna i złożona, tak jak w przeszłości, i wymaga również odwagi i światła Ducha Świętego: przeżywamy często dramat pierwszej wspólnoty chrześcijańskiej, która widziała, jak siły pełne niewiary i wrogości ‘schodzą się przeciw Panu i przeciw Jego Pomazańcowi’*. Zarówno *Redemptoris missio* jak i w *Ad gentes* te dwa wątki wymieniane są wspólnie, więc nie omawialiśmy tu ich oddzielnie. Widać oba te dokumenty zakładają, że są to zagadnienia tak dobrze opracowane w innych miejscach, iż nie ma potrzeby omawiania tu ich dokładniej.

⁴ Pisze o tym papież szerzej w rozdziałach wcześniejszych, zwłaszcza w pierwszym.

II. RYS CHRYSOLOGICZNY

Dwoma głównymi rysami chrystologicznymi duchowości misyjnej ukazanej w *Redemptoris missio* są uniżenie i posłanie. Na początku części poświęconej temu wymiarowi (nr 88) Jan Paweł II napisał *Istotnym rysem duchowości misyjnej jest wewnętrzne zjednoczenie z Chrystusem. Nie można zrozumieć misji i żyć nimi bez odniesienia do Chrystusa jako Tego, który został posłany, by ewangelizować*. W dalszym ciągu papież cytuje dłuższy fragment z listu do Filipian (2,5-8) mówiący o uniżeniu Chrystusa. Jest to tekst: *To dążenie niech was ożywia; ono też było w Chrystusie Jezusie. On istniejąc w postaci Bożej, nie skorzystał ze sposobności, aby na równi być z Bogiem, lecz ogołocił samego siebie, przyjąwszy postać sługi, stawszy się podobnym do ludzi. A w zewnętrznym przejawie, uznany tylko za człowieka, uniżył samego siebie, stawszy się posłusznym aż do śmierci – i to śmierci krzyżowej*.

Porównując ten fragment z analogicznym fragmentem dekretu *Ad gentes* (24, 1) zauważamy, że w tekście soborowym znajduje się odwołanie do jednego wersektu tego listu, mianowicie Flp 2,7, ale encyklika zasadniczo powtarza motyw soborowego dekretu. W swym komentarzu do tego tekstu (RMis 88,2) Jan Paweł II wiąże Chrystusową tajemnicę Wcielenia i Odkupienia rozumianego jako całkowite ogołocenie Chrystusa dzielącego w pełni ludzkie warunki i wypełniającego do końca zbawczy plan Ojca, z analogicznym zadaniem misjonarza (RMis 88,3).

1. UNIŻENIE

Ponieważ tak postąpił sam Jezus Chrystus, dlatego od misjonarza wymaga się, by był gotów *wyrzec się siebie i wszystkiego, co dotychczas uważał za swoje, i stał się wszystkim dla wszystkich*. Jest to dosłowny cytat z 24 numeru dekretu *Ad gentes* (akapit 1). Podobnie jak wcześniej, również w tym przypadku tekst soborowy i tekst encykliki odwołują się do tego samego miejsca biblijnego. Tekst encykliki cytuje w tym miejscu fragment 1 Kor 9,22-23, a odsyłacz w tekście soborowym odwołuje się do 1 Kor 9,22. Jest to tekst *dla słabych stałem się jak słaby ... Stałem się wszystkim dla wszystkich, żeby w ogóle ocalić przynajmniej niektórych. Wszystko zaś czynię dla Ewangelii*. Jan Paweł II określił, że w przypadku misjonarza naśladowanie chrystusowego ogołocenia dokonuje się poprzez oderwanie od osób i dóbr z własnego środowiska. *Taki jest cel duchowości misjonarza*.

2. POSŁANIE

W ostatnim akapicie tego numeru wydaje się, że Jan Paweł II dodaje od siebie drugi rys duchowości misjonarza, który nie jest tak wyraźnie wspomniany w *Ad gentes*. Jest to prawda o „posłaniu”, a więc biorąc etymologicznie to, co

wyraża istotę misji. Odwołując się do tekstu biblijnego nie wspomnianego w dekreście misyjnym przy duchowości misyjnej papież napisał: *Właśnie dlatego, że jest ‘posłany’, misjonarz doświadcza umacniającej obecności Chrystusa, który mu towarzyszy w każdej chwili jego życia – ‘Przestań się lękać ... bo Ja jestem z tobą’ (Dz 18,9-10)*⁵.

III. RYS EKLEZJOLOGICZNY

Wydaje się, że w tym miejscu Jan Paweł II rozwija już refleksję bardziej osobistą. Zaskakującym może być fakt, że w analogicznym fragmencie soborowego dekretu misyjnego nie ma bezpośrednich wzmianek ani aluzji eklezjologicznych. Wśród głównych rysów eklezjologicznych wymienionych przez encyklikę na pierwszy plan wysuwają się dwa, mianowicie gorliwość o „dusze” oraz umiłowanie Kościoła tak, jak Chrystus. Te dwie cechy ukazane są w specyficzny dla Jana Pawła II sposób. Są one bezpośrednio wymienione pod koniec pierwszego akapitu tego numeru, a potem zostają omówione w kolejnych akapitach. Odwołanie się na samym końcu tego numeru do soborowego dekretu o posłudze i życiu kapłanów pośrednio sugeruje, że jest to w pewnym sensie rys bardziej kapłański.

W analogicznym fragmencie encykliki (RMis 89) papież cytuje najpierw fragment Ewangelii Janowej o Chrystusie – Dobrym Pasterzu, który przyszedł *by rozproszone dzieci Boże zgromadzić w jedno* (J 11,52). Dobry Pasterz, w analizie papieskiej, zna swe owce, szuka je i daje za nie swe życie. Ten kto posiada ducha misyjnego, współodczuwa z Chrystusem tą „gorliwość o dusze” i miłuje „rozproszone dzieci Boże” czyli wspólnotę Kościoła na wzór Chrystusa.

1. GORLIWOŚĆ O „DUSZE”

Temu pierwszemu rysowi papież poświęca dwa kolejne akapity encykliki⁶. Najpierw pisze o tym, że misjonarza ożywia ta „gorliwość o dusze”, która czerpie natchnienie z miłości Chrystusa *wyrażającej się w troskliwości, łagodności, współczuciu, otwarciu na innych i zainteresowaniu ludzkimi problemami*. Miłość ta jest bardzo głęboka. Nie chodzi w niej jedynie o takie „zewnątrzne” sprawy, jak chociażby problemy z chorobą, czy trudną sytuacją rodzinną bądź społeczną. Jezus, który dobrze *wiedział, co w człowieku się kryje*, kochał wszystkich ludzi

⁵ Przypominają się w tym miejscu słowa misjonarza-biskupa, abpa Tomasza Pety z Kazachstanu, który mówiąc kiedyś w Gnieźnie o swoich osobistych obawach, czy podoła obowiązkowi nakładanym na niego w kraju misyjnym, uświadomił sobie, że przecież on sam jest tylko posłanym i jego moc nie płynie z niego, ale z faktu bycia posłanym.

⁶ Czyli drugi i trzeci akapit. Pierwszy za zasady, zgodnie ze stylem Jana Pawła II, jest wprowadzającym.

ofiarując im odkupienie. Cierpiał, gdy zostało ono odrzucane. Misjonarska „gorliwość o dusze” powinna więc w pierwszym rzędzie prowadzić do działań mających na celu ofiarowanie ludziom zbawienia, które w pełni może przynieść jedynie Jezus Chrystus.

Kolejny, trzeci akapit tego numeru encykliki jest bardziej praktyczną aplikacją tej wcześniej wspomnianej prawdy. Aby skutecznie świadczyć o nieprzeniknionej Bożej miłości, misjonarz musi być przede wszystkim człowiekiem miłości. Aby móc głosić drugim (tu papież nie pisze „niechrześcijanom”, ale „każdemu bratu”), że są kochani przez Boga, on sam – misjonarz, musi dawać świadectwo miłości względem wszystkich, poświęcając życie bliźnim. Pisząc o misjonarzu papież używa tu określenia, które kiedyś nadano Karolowi de Foucauld, że jest „bratem wszystkich”. Powinien być otwarty i zainteresowany wszystkimi narodami i ludźmi, zwłaszcza najmniejszymi i najuboższymi. Jedynie w ten sposób można we wspólnocie przekraczać *granice i podziały rasowe, kastowe czy ideologiczne*. Miłość Boża ani nikogo nie wyklucza, ani nikogo nie wyróżnia.

2. MIŁOŚĆ KOŚCIOŁA

W ostatnim paragrafie tego numeru papież rozwija drugi rys misyjnej duchowości eklezjalnej – miłość do Kościoła. Najpierw odwołuje się do listu do Efezjan mówiącego: *Chrystus umiłował Kościół i wydał za niego samego siebie* (Ef 5,25). Ta miłość, w swym wymiarze heroicznym posunięta, aż do oddania swego życia, stanowi punkt odniesienia. Tylko ta głęboka miłość do wspólnoty Kościoła może podtrzymać gorliwość misjonarza, gdyż – jak znowu odwołuje się Jan Paweł II do Apostoła Narodów – wypływa ona z *troski o wszystkie Kościoły*⁷ (2 Kor 11,28). W tym właśnie miejscu papież odwołuje się do soborowego dekretu o posłudze i życiu kapłanów, mówiącym w numerze 14 o tym, że wierności wobec Chrystusa nie można oddzielać od wierności wobec Kościoła. Taki powinien być autentyczny duch misjonarza.

W paralelnym tekście dekretu o działalności misyjnej Kościoła nie znajdujemy wyraźnie takiego wątku duchowości misyjnej o nastawieniu eklezjalnym. Znajdujemy jednak taki fragment: *Niech daje [misjonarz – WK] świadectwo swemu Panu życiem prawdziwie ewangelicznym, przez wielką cierpliwość, łagodność, słodycz, przez miłość nieobłudną, a nawet, jeśli to konieczne, aż do przelania krwi* (DM 24). Po słowie „ewangelicznym” znajdujemy odsyłacz do listu Benedykta XV *Maximum illud*, w którym pisze on o konieczności świętości ży-

---

⁷ Wydaje się, że ta „troska o wszystkie Kościoły” może stanowić szczególne wyzwanie dla katolików w Polsce. Wciąż wydaje się, że jesteśmy bardzo wpatrzeni w siebie, w problemy w Polsce, a w dalszym ciągu mało jest tego powszechnego, czyli – etymologicznie – katolickiego otwarcia na problemy innych Kościołów lokalnych, zmagających się często z o wiele poważniejszymi problemami jak np. fizyczna eksterminacja chrześcijan w niektórych krajach.

cia misjonarza oraz zaznacza: *Niech więc daje przykład pokory, posłuszeństwa, czystości, powinien być przede wszystkim pobożny, oddany świętym modłom i trwać ustawicznie w zjednoczeniu z Bogiem*⁸.

IV. „PRAWDZIWY MISJONARZ TO ŚWIĘTY”

Ostatni, czwarty, rys duchowości misjonarza, to dążenie do świętości. Bycie misjonarzem to droga do uświęcenia, nie tylko drugich, ale i siebie. Jan Paweł II pisze: *Powołanie misyjne ze swej natury wypływa z powołania do świętości. Każdy misjonarz jest autentyczny jedynie wówczas, gdy wchodzi na drogę do świętości* (RMis 90).

Po wstępnym akapicie, w którym papież odwołuje się do słów o tym, że świętość jest podstawową przesłanką i niezbędnym warunkiem do realizacji misji zbawczej Kościoła zapisanych w adhortacji *Christifideles laici*, papież podkreśla: *Powszechnie powołanie do świętości jest ściśle związane z powszechnym powołaniem do działalności misyjnej: każdy wierny powołany jest do świętości i do działalności misyjnej*. W tym miejscu papież odwołuje się do nauczania soborowego, konkretnie do konstytucji dogmatycznej o Kościele, kończąc ten akapit swoim stwierdzeniem, które stanowi właściwie konkluzję całej tej części o świętości misjonarza (RMis 90-91): *Duchowość misyjna Kościoła prowadzi do świętości*.

1. ZAPAL ŚWIĘTOŚCI

Jan Paweł II pisze, że aby misje rozwijały się *nie wystarczy odnawiać metody duszpasterskie, ani lepiej organizować i koordynować instytucje kościelne, ani też studiować z większą przenikliwością biblijne i teologiczne podstawy wiary* (RMis 90.3). Zwrotem, który często powraca w tej części encykliki jest „zapal”:

Trzeba wzbudzić nowy ‘zapal świętości’ wśród misjonarzy i w całej wspólnotie chrześcijańskiej, szczególnie wśród tych, którzy są najbliższymi współpracownikami misjonarzy (RMis 90.3).

Pomyślmy, drodzy Bracia i Siostry, o zapale misyjnym pierwszych wspólnot misyjnych ... U podstaw takiego dynamizmu misyjnego była świętość pierwszych chrześcijan i pierwszych wspólnot (RMis 90.4).

Po przypomnieniu o konieczności zapalu świętości wśród misjonarzy i wśród wspólnot posyłających misjonarzy (RMis 90), papież wspomina o konieczności podobnego zapalu wśród młodych chrześcijan i młodych Kościołów (RMis 91):

⁸ *Breviarium Missionum. Wybór dokumentów Kościoła dotyczących dzieła misyjnego*, Warszawa 1979, cz. 1, s. 210.

Zwracam się zatem do ochrzczonych z młodych wspólnot i młodych Kościołów. Wy jesteście dziś nadzieją naszego Kościoła, który ma dwa tysiące lat. Jako młodzi w wierze winniście jak pierwsi chrześcijanie promieniować entuzjazmem, odwagą w wielkodusznym oddaniu Bogu i bliźniemu. Jednym słowem, winniście kroczyć drogą świętości. Tylko w ten sposób będziecie mogli być znakiem Boga w świecie i przeżywać na nowo w waszych krajach misyjną epopeję Kościoła pierwotnego. W ten sposób staniecie się zacytnem ducha misyjnego dla starszych Kościołów.

2. MODLITWA KONTEMPLACYJNA (MODLITWA) I ŻYCIE BŁOGOSŁAWIEŃSTWAMI (DZIAŁANIE)

O ile pierwszy akapit numeru 91 był zachętą skierowaną do chrześcijan młodych Kościołów, ostatnie dwa akapity tego numeru znowu skierowane są do misjonarza. Dwoma zasadniczymi tematami tych paragrafów są wezwanie do konieczności życia kontemplacyjnego oraz do życia błogosławieństwami. Można powiedzieć, że na koniec encykliki (po tym numerze zostaje już tylko zakończenie w numerze 92) papież przypomina zarówno o życiu duchowym (kontemplacji), jak i życiu czynnym (życiem błogosławieństwami).

Jan Paweł II w wielu miejscach nauczał o modlitwie, również w kontekście misyjnym⁹. Misje są przede wszystkim dziełem Bożym, więc bez modlitwy po prostu nie mają sensu. W przypadku misjonarza pracującego „na pierwszej linii” nie wystarczy tylko ogólne przypomnienie o konieczności modlitwy, papież pisze o konieczności głębokiej modlitwy, wspominając wprost modlitwę kontemplacyjną, również dla osób zaangażowanych w działanie:

Misjonarz winien być człowiekiem modlitwy kontemplacyjnej i czynu [...] Kontakt z przedstawicielami tradycji duchowym niechrześcijańskich, zwłaszcza Azji, potwierdza fakt, że przyszłość misji w dużej mierze zależy od kontemplacji. Misjonarz, który nie oddaje się kontemplacji, nie może głosić Chrystusa w sposób wiarygodny (RMis 91.2).

Ewangeliczne błogosławieństwa są ogólnym wskaźnikiem świętości dla każdego chrześcijanina. Po przypomnieniu pierwszorzędnej roli modlitwy kontemplacyjnej Jan Paweł II wspomina o błogosławieństwach realizowanych w życiu apostołskim:

Misjonarz jest człowiekiem Błogosławieństw. Jezus, zanim wysła Dwunastu na głoszenie Ewangelii, poucza ich, wskazując im misyjne drogi: ubóstwo, łagodność, gotowość przyjęcia cierpień i prześladowań, pragnienie sprawiedliwo-

---

⁹ Wśród tak wielu różnych okazji przywołajmy dwie sytuacje. Jednym z największych praktycznych następstw jego pontyfikatu pozostaje dziś dla wielu nowa część różańca, która trochę modyfikuje tę bardzo znaną modlitwę maryjną. Drugim niech będzie tu tylko seria katechez poświęconych modlitwie psalmami, którą rozpoczął w ostatnich latach swego pontyfikatu.

ści i pokoju, miłość, czyli właśnie Błogosławieństwa realizowane w życiu apostołskim (RMis 91.3).

Ostatnimi słowami encykliki, przed bezpośrednim zakończeniem, czyli swoistym podsumowaniem encykliki, są słowa poświęcone tej właśnie charakterystyce duchowości misyjnej:

Znamiennym rysem autentycznego życia misjonarza jest radość wewnętrzna płynąca z wiary. W świecie udęczonym i przytłoczonym tylu problemami, składającym się ku pesymizmowi, głosiciel Dobrej Nowiny winien być człowiekiem, który w Chrystusie odnalazł prawdziwą nadzieję (RMis 91.3).

Jeśli chodzi o soborowy dekret misyjny, to nie wspomina on bezpośrednio świętości, jako cechy charakterystycznej duchowości misyjnej. W ostatnim, trzecim, akapicie numeru 24 (poświęconego duchowości misyjnej) spotykamy tylko ogólne przypomnienie: *Ażeby zwiastunowie Ewangelii nie zaniedbali łaski, która jest w nich, niech z dnia na dzień odnawiają się duchem w swoim umyśle*. Fragment ten odsyła do trzech miejsc biblijnych: 1 Tm 4,14; Ef 4,32 i 2 Kor 4,16.

Trzeba jednak zauważyć, że pewne charakterystyki tej cechy duchowości misyjnej spotykamy w kolejnym numerze, mówiącym o formacji duchowej i moralnej przyszłego misjonarza. Czytamy tam: *Misjonarz, przeniknięty żywą wiarą i niesłabnącą nadzieją, niech będzie mężem modlitwy; niech płonie duchem mocy, miłości i trzeźwości, niech uczy się radzić sobie w warunkach, w jakich się znajduje* (DM 25).

Konkretne przykłady przeżywania duchowości misyjnej widać na przykład w wielkiej liczbie misjonarzy beatyfikowanych i kanonizowanych przez Jana Pawła II. Dlatego też, jako zwieńczenie tego artykułu poniżej podajemy **listę misjonarzy i osób związanych z powstawaniem młodych Kościołów kanonizowanych i beatyfikowanych przez Jana Pawła II**. Listę tą można by poszerzyć o tych, którzy założyli zgromadzenia nie postrzegające misji jako swego głównego charyzmatu, ale również posyłające misjonarzy.

KANONIZOWANI

6 V 1984 – Seul, Korea Południowa

Andrzej Kim (zginął 1846), kapłan, męczennik, Koreańczyk.

Paweł Chong, męczennik, Koreańczyk.

Wawrzyniec Imbert (1796-1839), misjonarz, biskup, męczennik w Korei.

Franciszek Symeon Berneux (1814-1866), misjonarz, biskup, męczennik w Korei. i 99 towarzyszy męczenników koreańskich (zginęli w latach 1839-1846 i 1866-1867).

18 X 1987 (kanonizacje i beatyfikacje, przy których nie podano miejsca, odbyły się w Rzymie)

Dominik Ibañez de Erquicia (1589-1633), kapłan, misjonarz i męczennik w Japonii.

Wawrzyniec Ruis (zginął 1637), ojciec rodziny, Filipińczyk, męczennik w Japonii.

14 towarzyszy męczenników z Nagasaki (zginęli w latach 1633-1637) (beatyfikacja 18 II 1981).

16 V 1988 – Asunción, Paragwaj

Roque Gonzalez de Santa Cruz (1568-1628), kapłan, męczennik, pierwszy święty Paragwajczyk.

Alfons Rodriguez (1598-1628), kapłan, misjonarz, męczennik.

Jan del Castillo (1590-1628), kapłan, misjonarz, męczennik.

19 VI 1988

Andrzej Dung-Lac (zginął 1839), kapłan, męczennik wietnamski.

Tomasz Trãn Van Thiën (1820-1839), świecki, męczennik.

Emanuel Lê Van Phung (zginął 1959), świecki, męczennik.

Hieronim Hermosilla (1800-1861), biskup, misjonarz, męczennik.

Walenty Berrio-Ochoa (1827-1861), biskup, misjonarz, męczennik.

Teofan Venard (zginął 1861), kapłan, misjonarz, męczennik.

i 111 towarzyszy męczenników wietnamskich (zginęli w latach 1745-1862).

9 XII 1990

Marguerite d'Youville (1701-1771), założycielka zgromadzenia misyjnego, pierwsza kanonizowana Kanadyjka.

11 X 1992 – Santo Domingo, Dominikana

Ezequiel Moreno (1846-1906), kapłan, misjonarz na Filipinach i w Kolumbii.

21 III 1993

Teresa od Jezusa de los Andes Joanna Fernandez Solar (1900-1920), Chilijka, nowicjuszka karmelitańska (beatyfikacja 3 IV 1987).

8 IX 1993 – Ryga, Łotwa

Meinhard (1130-1196), mnich w Niemczech, misjonarz i pierwszy biskup Łotwy (potwierdzenie kultu liturgicznego).

3 XII 1995

Eugeniusz de Mazenod (1782-1861), biskup, założyciel Misjonarzy Oblatów Maryi Niepokalanej.

2 VI 1996

Jan Gabriel Perboyre (1802-1840), kapłan, misjonarz w Chinach, męczennik.

21 V 2000

José María de Yermo y Parres (1851-1904), kapłan, założyciel zgromadzenia, Meksykańczyk (beatyfikacja 6 V 1990).

Maria de Jesus Sacramentado Venegas de la Torre (1868-1959), zakonnica Meksykanka (beatyfikacja 22 XI 1992).

1 X 2000

Augustyn Zhao Rong (-1815), kapłan i 119 towarzyszy męczenników chińskich (z lat 1648-1930), wśród nich wielu misjonarzy.

Józefina Bakhita (1869-1947), Sudanka, niewolnica, zakonnica (beatyfikacja 17 V 1992).

19 V 2002

Paulina od Serca Jezusa Konającego (1965-1942), emigrantka do Brazylii, założycielka nowego zgromadzenia (beatyfikacja 18 X 1991).

30 VII 2002 – Guatemala de la Asunción, Gwatemala

Piotr od św. Józefa Betancur (1619-1667), misjonarz na Kubie i w Gwatemali (beatyfikacja 22 VI 1980).

31 VII 2002 – Mexico City, Meksyk

Juan Diego (1474-1548), świecki Indianin, któremu objawiła się Matka Boska (beatyfikacja 6 V 1990).

4 V 2003 – Hiszpania

Maria Maravillas de Jesus (1891-1974), karmelitanka terecjańska, misjonarka w Indiach (beatyfikacja 10 V 1998).

5 X 2003

Daniel Comboni (1831-1881), misjonarz w Centralnej Afryce, założyciel zgromadzeń misjonarzy z Werony (beatyfikacja 17 III 1996).

Arnold Janssen (1837-1909), założyciel zgromadzenia werbistów.

Joseph Freinademetz (1852-1908), werbista, misjonarz w Chinach.

Kanonizacje planowana jeszcze przez Jana Pawła II choć dokonana już za pontyfikatu Benedykta XVI

23 X 2005

Albert Hurtado Cruchaga (1901-1852), kapłan, Chilijczyk (beatyfikacja 16 X 1994).

BEATYFIKOWANI**29 IV 1979**

Jakub Dezyderat Laval (1803-1864), kapłan i misjonarz na Mauritiusie.

22 VI 1980

Kateri Tekakwitha (1656-1680), Indianka z plemienia Mohawków.

Franciszek de Montmorency-Laval (1623-1708), misjonarz w Kanadzie i pierwszy biskup Quebecu.

Józef de Anchieta (1534-1597), kapłan i misjonarz w Brazylii.

Maria od Wcielenia Guyart (1599-1672), misjonarka w Kanadzie.

Piotr od św. Józefa Betancur (1619-1667), misjonarz na Kubie i w Gwatemali – kanonizacja 30 VII 2002.

18 II 1981 – Manila, Filipiny

męczennicy japońscy kanonizowani 18 X 1987.

23 V 1982

Piotr Donders (1809-1887), kapłan i misjonarz na Jawie.

15 V 1983

Alojzy Versiglia (1873-1930), misjonarz, biskup, męczennik w Chinach.

Kalikst Caravario (1903-1930), kapłan, misjonarz, męczennik w Chinach.

13 X 1983

Maria od Jezusa Ukrzyżowanego Baouardy (1846-1878), karmelitanka, Palestynka.

19 II 1984

Jan Chrzyciel Albin Mazzucconi (1826-1855), misjonarz i męczennik.

25 XI 1984

Daniel Brottier (1872-1936), kapłan, misjonarz w Senegalu.

1 II 1985 – Guayaquil, Ekwador

Mercedes od Jezusa Molina (1828-1883), Ekwadorka, założycielka nowego zgromadzenia.

2 II 1985 – Arequipa, Peru

Anna od Aniołów Monteagudo (1600-1686), Peruwianka, zakonnica.

14 IV 1985

Maria Katarzyna od św. Róży Konstancja Dominika Antonia Troiani (1813-1887), założycielka misjonarek egipskich.

15 VIII 1985 – Kinszasa, Zair

Klementyna Anwarite Nengapeta (1939-1964), zakonnica z Zairu, męczennica.

6 X 1985

Diego Luis de San Vitores Alonso (1627-1672), kapłan, misjonarz i pierwszy męczennik na wyspach Mariańskich.

17 XI 1985

Petrina Rebeka Ar-Rayes de Himalaya (1832-1914), Libanka, zakonnica.

8 II 1986 – Kottayam, India

Cyriak Elias od Świętej Rodziny Chavara (1805-1871), kapłan z Indii, założyciel nowego zgromadzenia.

Alfonsa od Niepokalanego Poczęcia Anna Muttathupandatu (1910-1946), zakonnica z Indii.

3 IV 1987 – Santiago, Chile

Teresa od Jezusa de Los Andes Joanna Fernandez Solar (1900-1920), Chilijka, nowicjuszka karmelitańska – kanonizowana 21 III 1993.

24 IV 1988

Franciszek od Jezusa, Maryi i Józefa Palau y Quer (1811-1872), kapłan, karmelita, założyciel dwóch zakonów karmelitanek misjonarek.

3 IX 1988 – Colle Don Bosco, Włochy

Laura Vicuna (1891-1904), świecka Chilijka.

15 IX 1988 – Maseru, Lesotho

Joseph Gerard (1831-1914), kapłan, oblat Maryi Niepokalanej, misjonarz w Lesotho.

25 IX 1988

Miguel Jose Junipero Serra Ferrer (1713-1784), kapłan, misjonarz.

Frederic Janssoone Bollengier (1838-1916), kapłan, misjonarz.

20 XI 1988

Johannes Laurentius Liberatus Weis (1675-1716), kapłan, misjonarz i męczennik w Etiopii.

Michele Pio Fasoli (ok. 1670-1716), kapłan misjonarz i męczennik w Etiopii.

Samuel Marzorati (1670-1716), kapłan misjonarz i męczennik w Etiopii.

Maria Catherine Drexler (1858-1955), założycielka zgromadzenia pracującego na rzecz ludności kolorowej w Stanach Zjednoczonych.

30 IV 1989 – Antananarivo, Madagaskar

Wiktoria Rasoamanarivo (1848-1894), świecka, pierwsza beatyfikowana Malgaszka.

23 IV 1989

Martin od św. Mikołaja (1598-1632), kapłan, misjonarz na Filipinach i w Japonii, męczennik.

Melchior od św. Augustyna (1599-1632), kapłan, misjonarz na Filipinach i w Japonii, męczennik.

Marie-Catherine od św. Augustyna (1632-1668), misjonarka w Kanadzie.

2 V 1989 – Saint-Denis, Réunion

br. Scubilion (1797-1867), brat zakonny, misjonarz na Reunion.

22 X 1989

Tymoteusz Giaccardo, misjonarz i męczennik tajlandzki.

Maria od Jezusa, zakonnica i męczennica tajlandzka.

6 V 1990 – sanktuarium Matki Bożej w Guadelupe, Meksyk

Juan Diego (1474-1548), świecki Indianin, któremu objawiła się Matka Boska – kanonizowany 31 VII 2002.

Cristóbal, Antonio i Juan (zginęli w 1529), dzieci, męczennicy meksykańscy.

José María de Yermo y Parres (1851-1904), kapłan, założyciel zgromadzenia, Meksykańczyk – kanonizowany 21 V 2000.

7 X 1990

Giuseppe Allamano (1851-1926), kapłan diecezjalny, założyciel zgromadzeń misyjnych męskiego i żeńskiego *Consolata*.

18 X 1991 – Florianópolis, Brazylia

Paulina od Serca Jezusa Konającego (1965-1942), emigrantka do Brazylii, założycielka nowego zgromadzenia – kanonizowana 19 V 2002.

17 V 1992

Józefina Bakhita (1869-1947), Sudanka, niewolnica, zakonnica – kanonizowana 1 X 2000.

27 IX 1992

Nazaria Ignacia March Mesa (1889-1943), emigrantka do Meksyku, założycielka nowego zgromadzenia w Boliwii.

25 X 1992

Narcisa de Jesús Martillo Morán (1832-1869), Ekwadorka.
7 bonifratrów z Kolumbii, męczenników (zginęli w roku 1936 w Hiszpanii),
pierwsi błogosławieni Kolumbijczycy.

22 XI 1992

María Natividad Venegas (1868-1959), zakonnica, Meksykanka – kanonizowana
21 V 2000.
25 męczenników meksykańskich (z lat 1915-1937), 22 duchownych i 3 świec-
kich.

20 III 1993

Dina Bélanger (1897-1929), zakonnica, Kanadyjka.

16 V 1993

Maurycy Tornay (1910-1949), kapłan, misjonarz i męczennik w Tybecie.

24 IV 1994

Izydor Bakanja (ok. 1885-1909), świecki katecheta z Zairu.

16 X 1994

Albert Hurtado Cruchaga (1901-1852), kapłan, Chilijczyk – kanonizowany 23 X
2005.

17 I 1995 – Port Moresby, Papua Nowa Gwinea

Piotr To Rot (1912-1945), ojciec rodziny, katecheta i męczennik z Papui Nowej
Gwinei.

21 I 1995 – Kolombo, Sri Lanka

Józef Vaz (1651-1711), misjonarz i męczennik na Sri Lance.

29 I 1995

Rafał Guízar Valencio (1878-1954), biskup meksykański.

7 V 1995

Maria od św. Józefa Alvarado Cardozo (1875-1967), założycielka nowego zgro-
madzenia, pierwsza błogosławiona Wenezueli.

Maria Helena Stollenwerk (1852-1900), współzałożycielka zgromadzenia misyj-
nego.

4 VI 1995 – Bruksela, Belgia

Damian de Veuster (1840-1889), kapłan, misjonarz na Hawajach i Molokai.

29 X 1995

Maria Bernarda Bütler (1848-1924), zakonnica klauzurowa, misjonarka w Ekwadorze i Kolumbii, założycielka nowego zgromadzenia.

17 III 1996

Daniel Comboni (1831-1881), biskup i założyciel zgromadzeń misyjnych: męskiego i żeńskiego – kanonizowany 5 X 2003

Gwidon Maria Conforti (1865-1931), biskup i założyciel zgromadzenia misyjnego.

4 V 1997

Maria od Wcielenia Rosal (1820-1886), zakonnica, pierwsza błogosławiona z Gwatemali, pracowała też w Kostaryce, Kolumbii i Ekwadorze.

12 X 1997

Eliasz del Socorro Nieves (1882-1928), kapłan, męczennik w Meksyku.

9 XI 1997

Maria Wincencja od św. Doroty Chávez Orozco (1867-1949), Meksykanka, założycielka nowego zgromadzenia.

22 III 1998 – Onitsha, Nigeria

Cyprian Michał Iwene Tansi (1903-1964), kapłan i misjonarz, później mnich w Anglii, pierwszy beatyfikowany Nigeryjczyk.

10 V 1998

Maria Maravillas de Jesus (1891-1974), karmelitanka terecjańska, misjonarka w Indiach – kanonizowana 4 V 2003.

25 X 1998

Antoni od św. Anny Galvão (1739-1822), kapłan, Brazylijczyk.

Faustyn Míguez (1831-1925), kapłan, przez kilka lat misjonarz na Kubie.

9 IV 2000

Mariano de Jesús Euse Hoyos, (1845-1926) kapłan, Kolumbijczyk.

Maria Teresa Chiramel Mankidiyan (1876-1926), założycielka nowego zgromadzenia, Indyjka.

4 XI 2001

Paolo Manna (1872-1952), misjonarz w Birmie (Myanmar), założyciel PIME, założyciel Papieskiej Unii Misyjnej Duchowieństwa.

Maria Pilar Izquierdo (1906-1945), założycielka Misyjnego Dzieła Jezusa i Maryi.

Louis Teza (1841-1923), kapłan, misjonarz w Peru.

14 IV 2002

Gaetano Errico (1791-1860), kapłan, założyciel zgromadzenia Misjonarzy Najświętszych Serce Jezusa i Maryi.

Ligi Variara (1875-1923), kapłan, misjonarz w Kolumbii.

Artemide Zatti (1880-1951), brat salezjanin, misjonarz w Argentynie.

Maria del Transito de Jesus Sacramento (1821-1885), misjonarka w Argentynie, założycielka zgromadzenia franciszkańskich tercjarzy-misjonarzy w Argentynie.

Maria Romero Meneses (1902-1977), misjonarka na Kostaryce.

18 VIII 2002 – Kraków

Jan Beyzym (1850-1912), kapłan, misjonarz na Madagaskarze.

20 X 2002

Maria od Męki Pańskiej – Helena Maria de Chappotin de Neuville (1839-1904), misjonarka w Indiach, założycielka Franciszkanek Misjonarek Maryi.

20 X 2002

Daudi Okelo (ok. 1902-1918) i Jildo Irwa (ok. 1906-1918), katechiści z Ugandy – męczennicy.

23 III 2003

Maria Caridad Brader (1860-1943), założycielka zgromadzenia franciszkanek, siostr Maryi Niepokalanej, misjonarka w Kolumbii.

19 X 2003

Teresa z Kalkuty (1910-1997), misjonarka w Indiach, założycielka zgromadzenia Misjonarek Miłości.

Beatyfikacje planowane przez Jana Pawła II dokonane już za pontyfikatu Benedykta XVI

14 V 2005

Marianna Cope (1838-1918), misjonarka na Hawajach.

Nicol Goni – od Wniebowzięcia Serca Jezus (1868-1940), współzałożycielka dominikanek misjonarek siostr różańca, misjonarka w Peru.

13 XI 2005

Karol de Foucauld – Karol od Jezusa (1858-1916), misjonarz na Saharze.

Maria Crocifissa Curcio (1877-1957), założycielka karmelitanek misjonarek od św. Teresy od Dzieciątka Jezus.

20 XI 2005 – Guadalajara

José Trynidad Rangel Montano (1887-1927), kapłan męczennik w Meksyku.

José Anacleto Gonzalez Flores (1888-1927) i ośmiu towarzyszy męczenników Meksyku.